

Nr 414.

Godkänd av första kammaren den 28 juni 1943.

Godkänd av andra kammaren den 28 juni 1943.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en överstyrelse för yrkesutbildning jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 184.)

Till Konungen.

I propositionen nr 232 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 21 april 1943, föreslagit riksdagen att

1. besluta inrättandet av en överstyrelse för yrkesutbildning i överensstämmelse med vad departementschefen förordat;

2. godkänna av departementschefen angiven personalförteckning för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas i vad avser överdirektörstjänsten, en byråchefstjänst samt den extra ordinarie byrådirektörstjänsten tills vidare från och med den 1 juli 1943 och i övrigt tills vidare från och med den 1 januari 1944;

3. godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas under budgetåret 1943/44;

4. till Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 138,300 kronor;

5. till Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 22,300 kronor;

6. till Överstyrelsen för yrkesutbildning: Utrustning för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, I: 268 och II: 386, vari hemställts,

1) att riksdagen måtte besluta sådan ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 232, att även yrkesutbildningen för sjöfolk i manskapsgrad förläggas under överstyrelsen för yrkesutbildning;

2) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning rörande yrkesutbildning för sjöfolk i manskapsgrad;

dels motionen II: 385, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta en organisation av överstyrelsen för yrkesutbildning i enlighet med vad i motionen förordats;

dels ock två likalydande motioner I: 264 och II: 383, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att undervisning i husligt arbete och kvinnliga yrken skall hänföras till en särskild för ändamålet inrättad byrå inom överstyrelsen för yrkesutbildning, eller, därest detta för närvarande skulle anses omöjligt, att tredje byrån inom ifrågavarande överstyrelse organiseras på två fullt jämställda avdelningar, vilka förestås den ena av byråchefen och den andra av befattningshavare med benämningen byrådirektör.

I. Allmänna synpunkter rörande organisationen av den centrala ledningen av yrkesutbildningen.

Såsom departementschefen framhållit har genom den utveckling, som på yrkesskolväsendets område ägt rum särskilt under det senaste decenniet, behovet av en nära kontakt mellan yrkesundervisningens centrala ledning samt näringsliv och arbetsmarknad allt mera vuxit i betydelse. Riksdagen är ense med departementschefen om att denna kontakt svårligen kan tillgodoses, om icke den centrala ledningen av yrkesskolväsendet får en väsentligt självständigare ställning än den som innehaves av skolöverstyrelsens nuvarande yrkes-skolavdelning.

Riksdagen anser därför i likhet med departementschefen, att en fristående överstyrelse för yrkesutbildning bör inrättas. En förutsättning för att den nya överstyrelsen skall kunna bli det samlande organet för uppbyggande av en ordnad yrkesutbildning i landet synes enligt riksdagens mening vara, att vid överstyrelsens organiserande beaktas, att representanter för näringsliv och arbetsmarknad få möjlighet att göra sina direkta erfarenheter och intressen gällande. Med hänsyn till att de skolorganisatoriska och pedagogiska frågorna i stor utsträckning äro desamma inom skilda grenar av skolväsendet, oavsett utbildningens ändamål, delar riksdagen departementschefens uppfattning om vikten av att ett fast organiserat samarbete kommer till stånd mellan de två ämbetsverk — skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning — vilka skola handhava den centrala ledningen av de s. k. allmänbildande skolorna respektive de egentliga yrkesutbildningsanstalterna. Riksdagen vill i detta sammanhang framhålla, att samtidigt som de praktiska skolformerna givetvis i första hand måste tillgodoses ett på förvärvande av speciell yrkeskunskap inriktat utbildningskrav hänsyn i största möjliga utsträckning även bör vid desamma tagas till de allmänbildande teoretiska ämnenas betydelse. Nämnade skolor böra i fråga om meddelande av allmänt medborgerlig bildning icke

bliva ställda i motsatsförhållande till de i inskränkt mening allmänbildande läroanstalterna.

Även efter en utbrytning av yrkesskolavdelningen ur skolöverstyrelsen kommer inom detta ämbetsverks verksamhetsområde alltjämt att ligga den yrkesbetonade undervisningen inom sistnämnda skolor, i främsta rummet sådan undervisning vid de praktiska mellanskolorna, de praktiska realskolelinjerna och de yrkesbestämda högre folkskolorna. I tekniska undervisningsfrågor bör därför skolöverstyrelsen kunna hänvända sig till överstyrelsen för yrkesutbildning, medan det nyupprättade ämbetsverket å sin sida bör kunna påräkna motsvarande bistånd i allmänpedagogiska och andra spörsmål från skolöverstyrelsen. Riksdagen förutsätter, att instruktionerna för vederbörande verk komma att så utformas, att detta samarbete säkerställes och en dyrbar dubbelorganisation härigenom i möjligaste mån undvikas.

II. Verksamhetsområdet för en överstyrelse för yrkesutbildning.

Riksdagen har icke funnit något att erinra mot vad departementschefen föreslagit i fråga om arbetsområdet och uppgifterna för den blivande överstyrelsen för yrkesutbildning. I anledning av vad i motionerna I: 268 och II: 386 anförts finner riksdagen starka skäl tala för att vid yrkesskolväsendets utbyggnad hänsyn toges till behovet av särskild yrkesutbildning för sjöfolk av manskapsgrad. Detta slag av yrkesundervisning bör enligt riksdagens mening lämpligen falla under verksamhetsområdet för den nya överstyrelsen. I detta sammanhang får riksdagen erinra om att Sveriges redareförening m. fl. organisationer samt svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse hos Kungl. Maj:t gjort framställning om att yrkesutbildning måtte anordnas för sjöfolk av manskapsgrad. Med anledning härav har Kungl. Maj:t genom beslut den 4 juni 1943 föreskrivit, att de i nämnda motioner omförmälda sakkunniga skola återupptaga sin utredning rörande sjöfolkets bildningsfråga.

III. Vissa organisationsfrågor i samband med yrkesskolavdelningens utbrytande ur skolöverstyrelsen.

Vad departementschefen i förevarande avseenden föreslagit har icke föränlett någon erinran från riksdagens sida.

IV. Chefskapet för överstyrelsen; överstyrelsens sammansättning.

Riksdagen är ense med departementschefen därom att chefen för den nya överstyrelsen för yrkesutbildning bör givas ställning såsom överdirektör med förordnande på viss tid, i regel sex år. Riksdagen har icke heller funnit an-

ledning till erinran mot departementschefens förslag att denna tjänst placeras i lönegraden C 10.

Vad beträffar ämbetsverkets styrelse innebär departementschefens förslag att denna skulle bestå av verkets chef (överdirektören), generaldirektören och chefen för skolöverstyrelsen samt chefen för arbetsmarknadskommissionen såsom självskrivna ledamöter, av det nybildade ämbetsverkets tre byråchefer, ävensom av sex representanter för näringsliv och arbetsmarknad, utsedda av Kungl. Maj:t på en tid av förslagsvis tre år efter förslag av respektive svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, handelskamrarnas nämnd, de anställdas centralorganisation (Daco) och representativa kvinnoorganisationer. Cheferna för skolöverstyrelsen och arbetsmarknadskommissionen skulle enligt departementschefens förslag äga rätt att vid förfall låta representera sig i styrelsen av den tjänsteman inom respektive verk, de därtill utse. Departementschefen har vidare förordat, att Kungl. Maj:t skulle få fria händer att bland styrelsens ledamöter utse ordförande liksom även vice ordförande.

I motionen II: 385 har på anförda skäl yrkats, att styrelsen skulle i enlighet med verkstadsskoleutredningens förslag bestå av överdirektören, vilken tillika borde fungera som styrelsens ordförande, samt av fyra av Kungl. Maj:t för förslagsvis tre år utsedda ledamöter, av vilka två borde företräda företag- och två arbetarintressen inom näringslivet.

Riksdagen får för sin del framhålla, att riksdagen funnit övertygande skäl tala för att ordförandeskapet i styrelsen förenas med chefskapet för ämbetsverket. Den av departementschefen förordade anordningen kan nämligen enligt riksdagens mening leda till en icke önskvärd splittring i verkets ledning. Riksdagen har däremot intet att erinra mot att vice ordförande i styrelsen utses av Kungl. Maj:t.

Departementschefens förslag om att cheferna för skolöverstyrelsen och arbetsmarknadskommissionen skulle såsom självskrivna ledamöter ingå i styrelsen anser riksdagen sig icke böra bifalla. Enligt riksdagens mening bör i stället Kungl. Maj:t utse en representant för respektive skolöverstyrelsen och arbetsmarknadskommissionen att i styrelsen företräda nämnda ämbetsverk. Detta förefaller riksdagen utgöra en smidigare och efter olika omständigheter bättre anpassbar lösning av förevarande fråga än den av departementschefen förordade anordningen.

I likhet med departementschefen håller riksdagen före att verkets byråchefer böra tillerkännas ledamots ställning.

Vidkommande sammansättningen av styrelsen i övrigt finner riksdagen i likhet med departementschefen det betydelsefullt, att vissa av näringslivets och arbetsmarknadens huvudorganisationer äro direkt representerade genom ledamöter i överstyrelsen, vilka ledamöter kunna förutsättas företräda jämväl allmänna erfarenheter och insikter om näringslivets och arbetsmarknadens förhållanden. Riksdagen har emellertid funnit departementschefens förslag be-

träffande de förslagsställande organisationerna kräva en viss omjustering. I anslutning till vad i motionen II: 385 anförts finner riksdagen nämligen, att arbetarsidans synpunkter enligt nämnda förslag skulle bliva alltför svagt företrädda, varför riksdagen anser, att två representanter i styrelsen böra föreslås av landsorganisationen, varav den ene skulle företräda gruppen industri och den andre gruppen hantverk. Då riksdagen icke anser, att någon av de i propositionen nämnda organisationerna bör träda tillbaka, anser riksdagen således, att antalet representanter för näringsliv och arbetsmarknad bör bestämmas till sju. Dessa böra i enlighet med vad i propositionen förutskickats utses för en tid av förslagsvis tre år.

Vad departementschefen i detta sammanhang i övrigt anført och föreslagit har icke givit riksdagen anledning till annan erinran än att riksdagen ansett, att ersättning för sammanträden till ledamöter, som uppbära årsarvoden, bör utmätas enligt i gällande kommittékungörelse angivna grunder, dock att ledamot av överstyrelsen, som av Kungl. Maj:t utsetts såsom representant för skolöverstyrelsen, respektive arbetsmarknadskommissionen endast synes böra uppbära årsarvode. Vidare bör givetvis särskild ersättning icke utgå till chefen för överstyrelsen samt byråcheferna i verket för ledamotskap i styrelsen, något som departementschefen icke heller torde hava förutsatt. Ersättning till suppleant för ledamot torde böra utgå enligt av departementschefen angivna grunder.

V. Kansliets organisation m. m.

Till departementschefens förslag angående kansliets organisation får riksdagen i huvudsak giva sin anslutning. Endast på ett par punkter har riksdagen ansett sig böra vidtaga ändringar. Riksdagen har sålunda — i anslutning till vad i motionerna I: 264 och II: 383 anförts och hemställt — funnit att befattningen såsom konsulent för husligt arbete hos skolöverstyrelsen bör efter tjänstens överförande till överstyrelsen för yrkesutbildning benämnas byrådirektör, vilket enligt riksdagens mening bättre än den av departementschefen föreslagna benämningen statskonsulent markerar betydelsen av befattningshavarens uppgifter och framhäver befattningens i vissa avseenden självständiga ställning. Huruvida en särskild byrå inom överstyrelsen framdeles bör upprättas för undervisningen i husligt arbete och kvinnliga yrken torde få bliva föremål för närmare överväganden av Kungl. Maj:t, sedan erfarenhet vunnits rörande den nu föreslagna organisationens ändamålsenlighet.

Enligt departementschefens förslag skulle av skolöverstyrelsens nuvarande fem notarietjänster två överföras till den nya överstyrelsen för yrkesutbildning. På skäl, som riksdagen anför i särskild skrivelse angående anslag för budgetåret 1943/44 till skolöverstyrelsen, har riksdagen funnit sig böra överföra allenast en av nämnda befattningar till det nya ämbetsverket. I stället har riksdagen ansett sig böra besluta, att en amanuensbefattning i

lönegraden Eo 18 skall överflyttas från skolöverstyrelsen. Med anledning härav har för nästa budgetår dels anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän minskats med 4,000 kronor till 67,500 kronor, dels ock anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökats med 3,200 kronor till 41,200 kronor.

Vidare har med hänsyn till vad riksdagen i det föregående anfört beträffande ordförandeskapet i styrelsen och dagarvoden till styrelsens ledamöter anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, minskats från det av departementschefen föreslagna beloppet, 6,000 kronor, till 4,500 kronor.

Avlöningsanslagets slutsumma har alltså i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag minskats med 2,300 kronor till 136,000 kronor.

Emot de av departementschefen verkställda kostnadsberäkningarna beträffande de för nästa budgetår erforderliga anslagen till omkostnader och till utrustning har riksdagen icke funnit anledning till erinran.

Under åberopande av vad riksdagen sålunda anfört får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och motionen II: 385,

1. beslutat inrättandet av en överstyrelse för yrkesutbildning i överensstämmelse med vad riksdagen i det föregående angivit;

2. godkänt följande personalförteckning för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas i vad avser överdirektörstjänsten, en byråchefstjänst samt den extra ordinarie byrådirektörstjänsten tills vidare från och med den 1 juli 1943 och i övrigt tills vidare från och med den 1 januari 1944:

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning.	Lönegrad.
1 överdirektör	C 10
3 byråchefer	A 30
1 byrådirektör	A 26
1 sekreterare	A 24
1 notarie	A 21
1 kansliskrivare, tillika registrator	A 11
1 kanslibiträde	A 7
1 expeditivsvakt	A 6
3 kontorsbiträden	A 4

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.

1 byrådirektör	Eo 26
1 förste byråingenjör	Eo 24;

3. godkänt följande avlöningsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas under budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	67,500
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	4,500
3.	Arvoden och ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m., <i>förslagsvis</i>	»	7,500
4.	Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	41,200
5.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	15,300

Summa kronor 136,000;

4. till *Överstyrelsen för yrkesutbildning*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 136,000 kronor;

5. till *Överstyrelsen för yrkesutbildning*: *Omkostnader* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 22,300 kronor;

6. till *Överstyrelsen för yrkesutbildning*: *Utrustning* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Stockholm den 28 juni 1943.

Med undersätlig vörndnad.